

"הצטרפות הרמונית של תורה ועבודה"

טיפוח זהות ציונית דתית לאור משנתו של הרב עוזיאל

מטרות

1. המשתתפים ידונו במורכבות ובאתגרים ההכרחיים בחיי היומיום של אדם דתי לאומי בתקופתנו – התקופה הפוסט מודרנית, בכלליות ובפרט לאור תפיסתו של הרב עוזיאל.
2. המשתתפים יתוודעו לעיקרי תפיסתו של הרב עוזיאל בדבר בניין הארץ, גאולת ישראל והשילוב בין קודש לחול.
3. המשתתפים יבררו את הרלוונטיות של עמדותיו ודעותיו של הרב עוזיאל ביחס לסוגיות, לקשיים ולאתגרים בני זמננו.

רציונל

הרב עוזיאל דגל בגישה ערכית כוללת ביחס לערכי הדת, הלאום, החברה והאדם. כל פועלו בתחום המדינה, החברה וההלכה נבע מתוך הכרה בחשיבותם ובנחיצותם של כל הערכים וכל המשימות יחדיו, תוך שילוב הרמוני ביניהם. עיון בקטעים מתוך משנתו של הרב עוזיאל עשוי לתרום להבנת הקשר בין תורה ובין מדינה, בין חברה ובין הלכה ובין חול לקודש, כפי שכתב הרב: "תחייטנו המלאה לא תקום ולא תהיה אלא בהצטרפות הרמונית של תורה ועבודה" (מכמני עוזיאל ח"א, עמ' תעה).

קהל יעד: כיתות ז-יב

עזרים

- נספח מס' 1:** "שואלים את הרב", דף משימה כמספר המשתתפים
- נספח מס' 2:** "מכמני עוזיאל" – דף עיון ולימוד כמספר המשתתפים
- נספח מס' 3:** "מספרים על הרב" – עדויות, כמספר המשתתפים (במקום סרט)
- סרט** – "הרואה למרחוק": חלק ב, ערכים העולים מדמותו ומהנהגותיו של הרב

מהלך הפעילות

שלב א - אישי/ זוגי

- המנחה יחלק למשתתפים דף משימה "שואלים את הרב" (נספח מס' 1) ויבקש מהם לבצע את המשימות המצורפות (עבודה אישית או בזוגות).

שלב ב - במליאה

- המשתתפים יציגו בפני המליאה את הקושי העיקרי שאותו בחרו ואת "שאלת הרב" שאותה ניסחו (ניתן לסכם את עיקרי הדברים על הלוח).
- המנחה יחלק למשתתפים את "מכמני עוזיאל" (נספח מס' 2), יקרא באוזני המשתתפים את הקטע וידון:

1. כיצד מתקשר קטע זה למשימה הקודמת שלנו?

2. הרב עוזיאל מאמין ב"הצטרפות ההרמונית של תורה ועבודה..." הציעו תשובות המבטאות את גישתו של הרב עוזיאל לשאלות שעלו במהלך המשימה הקודמת.

3. מהי עמדתכם כלפי שילוב בין תורה לעבודה ומציאת פתרונות הלכתיים לבעיות יומיומיות עכשוויות?

4. מהי "מטרתנו הסופית", לפי דבריו של הרב עוזיאל? כיצד, לדעתכם, ניתן לממש מטרה זו?

"הרואה למרחוק"

המנחה יקרין למשתתפים את הסרט "הרואה למרחוק" המצורף לחוברת: חלק ב, ערכים העולים מדמותו ומהנהגותיו של הרב או יקרא באוזניהם שני סיפורים (נספח מס' 3).

שאלות לדיון:

1. מה מרשים אתכם בעדויות אלה?
2. מה ניתן ללמוד מעדויות אלה על השקפתו של הרב כלפי מדינת ישראל?
3. מה ניתן ללמוד מעדויות אלה על השילוב בין קודש לחול, בין תורה לעבודה?

4. הרב, במובאה מספרו מכמני עוזיאל (נספח מס' 2), אומר:

"בחבלי אהבה נאמנה לעם, לתורה ולארץ ובעבודתה אני מוצא סיפוק נפש גמור". כיצד משתקפים דברי הרב הלכה למעשה בעדויות הללו?
5. שואלים את הרב עוזיאל

עיינו שוב ב"שאלת הרב" שניסחתם ביחס לקושי שלכם כיהודי דתיים לאומיים ובתשובות לשאלות שהוצעו בשלב הקודם, וחשבו: כיצד היה הרב עוזיאל משיב לכם? כיצד היה הרב עוזיאל ממליץ לכם לנהוג?

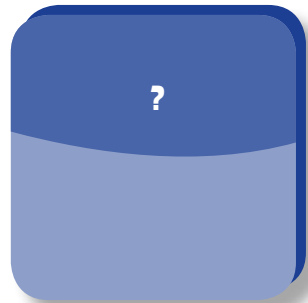
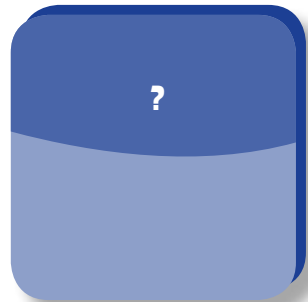
"הקודש מכון את פעולת החול"

- המנחה יקרא באוזני המשתתפים את קטע ב' ב"מכמני עוזיאל" (נספח מס' 2).

שאלה לדיון:

- כיצד לדעת הרב עוזיאל יש לפעול בתחומי החולין כגון: משפט, חקלאות, תקשורת, בידור, תעשייה ועוד? הדגימו את תשובתכם.
- המנחה יבקש מן המשתתפים להביע במילה בודדת או בביטוי יחיד את יחסם אל הקודש והחול בעקבות הפעילות שחוו.

נספח מס' 1 - דף משימה
שואלים את הרב

נספח מס' 2 - מכמני עוזיאל

א. בניין הארץ

טועים אלה החושבים שבבניין הארץ והתיישבותה בעבודה מדינית או יישובית גרידא יגיעו למטרתנו הסופית. קניין הארץ והתיישבותה היא חצי דבר, גוף מוצק שהנשמה היהודית תתלבש ותתגלה בו; וטועים אלה הסוברים, שבישיבתנו בבית המדרש נצא ידי חובתנו לאלוקינו ועמנו. כל העושה חצי דבר, גם חצי דבר אין לו. תחייתנו המלאה לא תקום ולא תהיה אלא בהצטרפות ההרמונית של תורה ועבודה, תורה מקורית המצטרפת במעשה בכל ענפי העבודה – – –

...בלי לימוד תורה וקיום מצוותיה, בלי השתתפות הרמונית של ארץ, עם ותורה אין בנינם שלם... בחבלי אהבה נאמנה לעם, לתורה ולארץ ובעבודתה אני מוצא סיפוק נפש גמור.

(מכמני עוזיאל ח"א עמ' תעה)

ב.

"החול משועבד אל הקודש ומכוון להצטרף אליו, והקודש מטביע את רשמיו על החול ונותן כיוון לפעולת החול, שתהיה מקודשת בעצמה ומקודשת גם בתכליתה".

(מכמני עוזיאל ח"א, עמ' שי)

1. כאדם דתי לאומי קָשֶׁר בחץ את הכיפה שבמרכז לכל אחד מתחומי החיים המתוארים בתמונה וקשורים אליך. הוסף תוכן המבטא תחומי חיים נוספים במשבצות הריקות.
2. אילו דילמות וקשיים עלולים ללוות יהודי דתי לאומי שומר תורה ומצוות בכל אחד מתחומי החיים המתוארים בתמונות? ציין לפחות קושי אחד עבור כל תמונה.
3. הקף בעיגול את התמונות המתארות תחום חיים שהחברה הדתית לאומית איננה יכולה לוותר עליו.
4. בחר תמונה אחת המשקפת את הקושי המאתגר ביותר בעבורך כיהודי דתי לאומי, הקף אותה בעיגול אדום ונסח "שאלת רב" בעניין הקושי שלך:

שאלת רב

נספח מס' 3 מספרים על הרב

עדויות

במלחמת השחרור (תש"ח) ירושלים הייתה במצור ופגזי האויב הכריתו נפשות טהורות של זקנים ועוללים, אמהות ובעלים שיצאו מבתם להביא מים מבורות השכנים. הרבנות הראשית פרסמה מנשר לתושבי העיר להתיר להם למלא שקי עפר ביום השבת על מנת להקים ביצורים ולסתום חלונות ופתחים. בערב שבת נקראתי אל הרב והוא ביקש שלמחר, ביום שבת קודש, אבוא אליו לאחר תפילת מוסף ואקח אותו למחסום שמירה שהציבו השלטונות מול בית העירייה הישן, ליד קיר הפרדה שהקימו בין ירושלים החדשה וחומות העיר העתיקה. כך הביע הרב את רצונו לקחת חלק במאמצי העם להגן ולשמור על ירושלים. קיימתי מצוותו וביום השבת צעדנו יחד אל מחסום השמירה. שם ראיתי גדולתו של מנהיג הדור. מעוטר במצנפת חכמים על ראשו וגלימת שבת, עמד בהוד והדר כחייל בתפקיד לשמור בכניסת העיר מצר ואויב.

(הרב אברהם שלם, תלמידו בישיבת "שערי ציון")

קורת רוח נחל הרב כשהיה עובר במסעותיו הרבים על פני הארץ ורואה את התפתחותה היפה. פעם שח לעובדי אדמה:
"אני מקנא בכם. הייתי רוצה ולו רק ליום אחד להסיר את המצנפת, לפשוט את הגלימה, ללבוש בגדי עבודה, לקחת מעדר ביד ולעדור את אדמת ארץ ישראל בזיעת אפיים."